

Конспект уроку № 151

Ярослав Мудрий — «тесть Європи»

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode151

Вступ

Привіт! Це Анна і ви слухаєте подкаст «Уроки української» — подкаст для всіх, хто вивчає і любить українську мову.

Це четвертий сезон подкасту, у ньому я повільно українською мовою розповідаю вам щось цікавеньке. І це епізод номер 151, а отже, залишилося 10 епізодів до кінця цього четвертого сезону.

Тому я вирішила об'єднати ці останні десять епізодів і присвятити їх одній темі. Я буду розповідати вам про легендарних, важливих, відомих і цікавих українців. Це можуть бути українці, які **змінити хід історії**, **винайшли** щось чи просто є важливими для нашої культури.

Цікаво, а хто для вас найвідоміший українець чи найвідоміша українка? Про кого вам би хотілось дізнатися більше? Напишіть мені, можливо, я запишу епізод саме про цю людину. А також чекаю від вас новин через голосові повідомлення! Запишіть себе і надішліть мені на пошту на anna@ukrainianlessons.com — це моя пошта. Завжди приємно чути від вас!

Отже, сьогодні будемо говорити про людину, яка точно **вплинула** на хід української історії. Так, його не можна назвати українцем **в повному сенсі цього слова**, мабуть, тому що тоді не було такої країни ще — Україна. Натомість тоді була держава значно більша за Україну — це Київська Русь. Будемо говорити про Ярослава Мудрого — одного з **князів** Київської Русі.

До речі, якщо вас цікавить історія України, **зокрема** давня історія, рекомендую переслухати епізоди другого сезону подкасту — епізоди з 71 до 80. У них ви можете дізнатися коротку історію України простою українською мовою, з моїми поясненнями англійською. Щоб переслухати ці епізоди, можете перейти за посиланням ukrainianlessons.com/ukrainian-history. А зараз перейдімо до Ярослава!

винайти — to invent, to devise

вплинути — to influence

князь — prince,
king in Kyivan Rus'
зокрема — in particular,
especially

Ярослав Мудрий — «тесть Європи»

Сьогодні ми переносимося в далеке XI століття, з 1019 до 1054 року, коли **на чолі** Київської Русі був князь Ярослав Мудрий.

Київська Русь, нагадаю, — це одна з найбільших і **наймогутніших** держав **епохи середньовіччя**, столицею Київської Русі було місто... Правильно: Київ. Але території Київської Русі виходили далеко за межі України, це була також сучасна територія Білорусі і частина Росії. Саме тому «Білорусь» і «Росія» мають такі назви: «Білорусь», «Росія». Але **це вже інша тема**.

Повернімося до 1019 року, коли князем Київської Русі став Ярослав Мудрий. Князь — це основний **правитель** Русі, так само як **король** в **королівствах**. Ярослав Мудрий став князем після свого батька, Володимира, якого називали Володимир Великий.

Володимир Великий найбільше відомий тим, що приніс християнство в Київську Русь, тобто він зробив християнство офіційною релігією Русі. Це було дуже серйозне рішення, яке повністю визначило нашу **подальшу** історію.

А Ярослав Мудрий також **відіграв** дуже важливу **роль** в історії. Причому не лише України чи Київської Русі. Його ще називають «**тесть Європи**». Чому так? І що таке «тесть»? Дізнаєтесь трошки згодом.

А зараз хочу поділитись з вами трьома основними досягненнями Ярослава Мудрого.

По-перше, це будівництво в Києві. Навіть якщо ви не були в столиці України, ви могли бачити на фотографіях чи листівках гарну-гарну церкву в центрі Києва, ця церква має особливо гарну блакитну дзвіницю. **Дзвіниця** — це будівля з дзвонами. **Дзвони**.

Так-от церква з блакитною дзвіницею в центрі Києва називається Софія Київська, і її побудували за часів Ярослава Мудрого. Чи замислювались ви над тим, чому ця церква називається Софія?

Річ у тім, що на той час, найкрутішим містом, можна сказати, було місто Константинополь — столиця Візантійської імперії. Це сучасне місто Стамбул. Так от, в Константинополі ще в VI столітті було побудовано велику і **величну** церкву — Софійський собор, він і досі там є в Стамбулі.

Тому Ярослав Мудрий теж вирішив назвати свою церкву в Києві Софія, тому що він хотів зробити Київ таким величним містом, як і Константинополь.

До речі, інша визначна пам'ятка часів Ярослава Мудрого — це Золоті ворота. Знаєте станцію метро «Золоті ворота» в Києві? До речі, там ви можете побачити пам'ятник Ярославу Мудрому, біля Золотих воріт. Бачили? Я дуже люблю гуляти в тому районі.

Так от, Золоті ворота також є в Константинополі. Це **навряд чи збіг**. Ярослав Мудрий хотів зробити Київ таким великим і важливим містом у

могутній — strong, powerful
епоха середньовіччя — Middle Ages

правитель — ruler
король — king
королівство — kingdom, realm

подальший — further, next, following

тесть — father-in-law (wife's father)

дзвіниця — bell tower
дзвін — bell

величний — majestic, grand, sublime

збіг — coincidence

світі, як Константинополь.

І Золоті ворота — це символічний вхід у місто, можна сказати, це наша Триумфальна арка.

Але повернімось до Софії Київської — якщо ви там ще не були, обов'язково відвідайте цю церкву. Це **храм**, прикрашений унікальними мозаїками і фресками, це одна з найстаріших пам'яток архітектури Києва і це об'єкт **Світової спадщини ЮНЕСКО**.

Отже, це було перше велике досягнення Ярослава: будівництво церков, пам'яток, але також освітніх закладів, бібліотек, шкіл.

Ярослава **недарма** називають **Мудрим**, тобто розумним. Він був великим стратегом, а також князем, який не **вів війну**, він більше поширював освіту і закон.

І інше його велике досягнення — це створення **кодексу** законів під назвою «Руська правда». Це перша збірка законів Русі. Якщо говорити сучасними термінами, то це були закони **кримінального і цивільного права**. Тобто там є **чіткі** закони про те, що робити, якщо хтось вбив людину чи **вкрав** щось.

«Руська правда» — **збірка** законів Ярослава.

А тепер поговоримо про третє, найцікавіше досягнення Ярослава Мудрого. Я згадувала це, коли назвала Ярослава «тестем Європи». Тесть — це батько дружини, так, для чоловіка — тесть. Розумієте тепер, що я маю на увазі?

Ярослав проводив свою **зовнішню політику** через **вигідні шлюби**. Тобто він **видавав заміж** своїх дочок за іноземців, а своїх синів — **одружував з** іноземками. Але не просто іноземцями, а принцями, принцесами, королями. Це була так звана «шлюбна дипломатія».

Сам Ярослав був одружений з шведською принцесою Інґіґердою, дочкою шведського короля Олафа III.

Свою дочку Єлизавету Ярослав віддав за норвезького короля Гаральда Сміливого. Кажуть, що вікінги дуже любили Єлизавету і складали для неї пісні.

Інша донька, Анастасія Ярославна, вийшла заміж за угорського короля Андраша I. Один з її синів став королем Угорщини.

І, мабуть, найвідоміша дочка Ярослава Анна Ярославна вийшла заміж за французького короля Генріха I, тобто вона стала королевою Франції. Там Анна народила чотирьох дітей, і один із них, Філіпп I, став королем Франції, а інший — Гуго I Великий **очолив** Перший **хрестовий похід**. Вважають, що Анна була дуже **вродливою**, але також розумною і **начитаною**, на відміну від свого чоловіка-короля...

храм — temple
Світова спадщина ЮНЕСКО — UNESCO World Heritage

недарма — not without reason
мудрий — wise
вести війну — to wage war

кодекс — code (laws)
кримінальне і цивільне право — criminal and civil law
чіткий — clear, distinct
вкрасти — to steal

збірка — collected volume, collection

зовнішня політика — foreign policy, external policy
вигідний — profitable
шлюб — marriage
видавати заміж (дівчину), одружувати (хлопця) — to give someone in marriage

очолити — to head, to lead
хрестовий похід — crusade
вродливий = красивий — beautiful, handsome
начитаний — well-read

Отже, тепер, якщо ви подивитесь на **купюру** двох гривень і побачите там обличчя Ярослава Мудрого, або якщо ви погуляєте біля Золотих воріт і побачите пам'ятник Ярославу, то тепер ви знаєте, чому Ярослав Мудрий був настільки важливий в нашій історії.

По-перше, тому що він побудував прекрасні церкви, бібліотеки, школи. По-друге, тому що він поширив першу збірку законів. І по-третє, тому що він проводив важливу дипломатичну політику через одруження своїх дітей по всій Європі. Ось такий він, «тесть Європи».

купюра = банкнота —
banknote

Корисні фрази та ідіоми

А зараз, як завжди, розглянемо цікаві ідіоми і фразеологізми, які я згадувала сьогодні. На початку я казала, що тепер я буду вам розповідати про відомих українців, наприклад, таких, які змінили хід історії.

Змінити хід історії — це зробити так, що історія піде в іншому напрямку, так. Це зробити якісь важливі-важливі зміни, наприклад:

Очевидно, що пандемія коронавірусу, яка якраз зараз **в розпалі**, змінить хід історії. Побачимо, як саме!

Змінити хід історії.

Далі я казала, що Ярослава Мудрого не можна назвати українцем в повному сенсі цього слова.

У повному сенсі слова або **в повному сенсі цього слова** — означає повністю, тобто так, що повністю відповідає значенню певного слова.

Ну наприклад, ми повинні бути людьми в повному сенсі цього слова, тобто не робити чогось, що не **личить** людям.

Ми повинні бути людьми в повному сенсі цього слова.

І також можна вживати в запереченні:

Ярослав Мудрий — не зовсім українець, він не українець в повному сенсі цього слова, тому що він не народився в Україні — це була держава Київська Русь, тому я так казала.

В повному сенсі цього слова

Але, звичайно, ми, українці, вважаємо Ярослава Мудрого своїм.

Далі я казала, що з 1019 до 1054 року на чолі Київської Русі був князь Ярослав Мудрий.

в (повному) розпалі — in full swing

личити — to befit, to suit

Бути на чолі або **очолювати**.

Звідси також іменник «**очільник**».

Зараз на чолі України президент Володимир Зеленський, тобто він очільник України, він очолює українську владу.

Очолювати, бути на чолі, очільник.

Далі, пам'ятаєте, я трошки відійшла від теми і казала, що Білорусь і Росія мають такі назви, бо вони походять з Київської Русі, але це вже інша тема, так?

Це вже інша тема — це коли я говорю про щось одне, наприклад, про Ярослава Мудрого, а потім починаю говорити про щось інше, наприклад, про походження назв країн.

Тоді я хочу зупинитися і повернутися до теми. Я кажу тоді:

Ну це вже інша тема.

А тоді починаю знову говорити про Ярослава. Це такий перехід, повернення до теми:

Це вже інша тема.

Далі я казала, що Ярослав Мудрий відіграв важливу роль в історії. **Причому** не лише України, а й Європи.

Відігравати роль — **відіграти роль**.

Часто ми кажемо це про важливих історичних осіб, наприклад:

Тарас Шевченко відіграв важливу роль у розвитку української мови.

Або:

На початку революції на Майдані важливу роль відігравали студенти.

Відігравати роль — відіграти роль.

І коли я говорила про Золоті Ворота, я казала, що вони є також в Константинополі. І це навряд чи збіг.

Навряд чи — це два слова — і це наша думка, щось таке, як «мабуть не», тобто у негативному значенні, це значення заперечення.

Ну наприклад, можна сказати:

Навряд чи українську мову можна вивчити за місяць, так?

Тобто напевно, українську мову не можна вивчити за місяць.

очільник — headman, leader

причому — besides that, moreover

Або ви можете сказати комусь:

Навряд чи тобі це цікаво.

Мабуть, тобі це не цікаво, так?

Навряд чи.

Цікавинка з граматики

Хочу продовжити розповідати вам щодо «навряд чи», а саме хочу нагадати, що означає слово «чи».

По-перше, це може бути **сполучник**. Наприклад, коли я казала:

Хто для вас найвідоміший українець чи найвідоміша українка?

«Чи» — це те саме, що «або», наприклад:

Що вам більше подобається: яблука чи груші?

Чи = або.

Це однаковий сполучник, хоча, зазвичай, ми вживаємо «чи», коли є якийсь вибір, але можна вибрати і обидва варіанти. Наприклад, ви можете сказати: мені подобаються і яблука, і груші. Не обов'язково вибирати щось одне.

«Або» вживаємо, коли треба вибрати щось одне обов'язково:

Говори або йди — тобто вибери щось одне.

Отже, є маленька різниця між «або» і «чи», але у більшості випадків вони **взаємозамінні**, тобто ви можете казати і так, і так.

Наприклад:

Хто для вас найвідоміший українець чи найвідоміша українка?

Або:

Хто для вас найвідоміший українець або найвідоміша українка?

Але коли йдеться про особистий вибір, я б все-таки вживала «чи»:

Про кого мені записати наступний епізод: про Лесю Українку чи про Тараса Шевченка? Тут є якийсь особистий вибір, тому вживаємо «чи».

сполучник — conjunction

взаємозамінний —
interchangeable, replaceable

У цьому випадку «чи» — це сполучник. Але також «чи» буває **часткою**, як у «навіть чи». Частка — це просто слово, яке нічого не означає, воно тут просто для інтонації.

Можна казати «навіть» або «навіть чи». Але у більшості випадків чомусь ми звикли казати «навіть чи».

Крім того, частку «чи» ми вживаємо для питань. Це коли питання загальне, наприклад, я казала:

Чи **замислювались** ви над тим, чому ця церква називається Софією?

Можна також спитати без «чи»:

Ви замислювались над тим, чому ця церква називається Софією? Тоді ми просто використовуємо інтонацію.

Або можна вживати «чи», тоді буде:

Чи замислювались ви над тим?

або

Чи ви замислювались над тим?

Порядок слів в українській мові досить **гнучкий**.

І як завжди, ви можете попрактикуватися, як вживати частку «чи» з нашими вправами в конспекті уроку.

ча́стка — particle

замі́слюватись =
заду́муватись — to think

поре́док слів — word order
гну́чкий — flexible

Using the word «Чи»

ЧИ (сполучник)	Я не можу вибрати, яку сорóчку одягти... Білу чи блакiтну? Ти будеш кáву чи чай? Це правáда чи брехня?
ЧИ (сполучник) на початку з'ясувального пiдрядного речення	Я ще не знáю, чи вдасться менi приїхати до вас. Запита́й ма́му, чи потрібна їй допомóга. По́ки невідóмо, чи працюва́тиме метрó під час карантiну.
Навряд чи... (частка)	Навряд чи він ска́же правду. Навряд чи ми полетимó в Україну найбли́жчим ча́сом. – Бúде дощ? – Навряд чи . Не́бо яснé і свiтить сóнце.
Чи...? (частка)	– Чи знáєте ви, хто зобра́жений на купю́рі «2 грiвнi»? – Так, це Яросла́в Му́дрий! – Чи мо́жна тут розпа́лювати вогóнь? – Нi, навро́д чи...

Завершення

На сьогодні все. Сподіваюся, ви здорові і в порядку, адже я записую цей епізод в часи коронавірусу... У мене все гаразд. Я вважаю, що карантин — це чудова можливість повчитися вдома, але, мабуть, це тому що я люблю вчитися. А для вас пропоную можливість покращувати свою українську мову з моїм подкастом і конспектами уроків, у них ви знайдете повний текст епізоду, переклад слів, таблиці, ідіоми та вправи. І тому, якщо ще цього не зробили, оформлюйте преміум-підписку на конспекти уроків. Більше про преміум дізнайтеся за посиланням:
ukrainianlessons.com/premium.

Бажаю вам всього найкращого! Не хворійте! Па-па!

Вправи

1

Заповніть пропуски в реченнях словами / фразами:

відігравала важливу роль
у повному сенсі цього слова

змінює хід нашої історії
Світової спадщини ЮНЕСКО

це вже інша тема
навіть чи

1. Прийняття християнства Володимиром Великим, батьком Ярослава Мудрого, _____
_____ Київської Русі.
2. Зовнішня політика, зокрема шлюби дітей Ярослава Мудрого з дітьми інших європейських правителів, _____
у державній політиці князя.
3. Ярослав Мудрий розбудував і зміцнив Київську Русь. На жаль, після смерті князя його сини почали жорстоку боротьбу за владу, яка мала негативні наслідки для держави...Але _____
_____.
4. Ярослав Мудрий був справжнім дипломатом _____
_____.
5. _____
дипломатичні шлюби можна було назвати щасливими, але серед них були винятки.
Наприклад, шлюб дочки Ярослава Єлизавети та норвезького короля Гаральда. Гаральд був по-справжньому закоханий в Єлизавету.
6. Софія Київська — пам'ятка історії та архітектури України, розташована на Софійській площі міста Києва. Собор є об'єктом _____
_____.

2

Поєднайте прикметники (використовуючи форми чоловічого, жіночого або середнього родів) та іменники в словосполучення.

1. мудрий (-а, -е)	А споруда
2. гнучкий (-а, -е)	Б правитель
3. могутній (-я, -є)	В держава
4. величний (-а, -е)	Г графік
5. вродливий (-а, -е)	Ґ пропозиція
6. вигідний (-а, -е)	Д жінка

3

Поставте слова у правильному порядку:

1. сік | що | чи | корисніше | фрукти | ?

2. карантин | за | закінчиться | навряд чи | тиждень

3. вийдеш | за | заміж | чи | ти | мене | ?

4. плануєте | чи | переїхати | ви | України | до | ?

5. працюєш | офісі | чи | в | ти | віддалено | ?

6. не | коли-небудь | я | чи | знаю | ми | зустрінемось | ще

7. підемо | навряд чи | бо | ми | гуляти | гроза | буде

4

Перекладіть українською мовою:

1. Prince Yaroslav was called “father-in-law of Europe”, because he organized a series of marriages between his children and children of the other European rulers.

2. During his reign, the first written set of laws of Kyivan Rus’ — Rus’ka Pravda — was created in Kyiv.

3. Yaroslav married the daughter of the Swedish King Ingigerd, who became the mother of ten of his children.

4. Three daughters of Prince Yaroslav became queens: Anna — Queen of France, Anastasia — Queen of Hungary, and Elizabeth — who at first was Queen of Norway and later became Queen of Denmark.

5. They’re not likely to travel to Ukraine in June.

6. He is not likely to tell the truth.

Key Phrases 4-151

змінити хід історії	to change the course of history
у повному сенсі цього слова	in its true sense, in the full sense of the word, in every sense of the word
бути на чолі (очолювати)	to lead, to be in charge
відігравати роль, відіграти роль	to play a role
наверяд чи	not likely, hardly
це вже інша тема	that's another topic (<i>subject</i>)

Відповіді на вправи

1

1. змінило хід нашої історії
2. відігравала важливу роль
3. це вже інша тема
4. у повному сенсі цього слова
5. Навряд чи
6. Світової спадщини ЮНЕСКО

2

1. мудрий правитель
2. гнучкий графік
3. могутня держава
4. велична споруда
5. вродлива жінка
6. вигідна пропозиція

3

1. Що корисніше: сік чи фрукти?
2. Навряд чи карантин закінчиться за тиждень.
3. Чи вийдеш ти за мене заміж?
4. Чи плануєте ви переїхати до України?
5. Ти працюєш в офісі чи віддалено?
6. Я не знаю, чи зустрінемось ми ще коли-небудь.
7. Навряд чи ми підемо гуляти, бо буде гроза.

3

1. Князя Ярослава назвали «тестем Європи», тому що він організував серію шлюбів між своїми дітьми і дітьми інших європейських правителів.
2. Протягом його правління перший писаний збірник (писана збірка) законів Київської Русі — Руська Правда — був створений (була створена) у Києві.
3. Ярослав одружився з дочкою шведського короля Інгіґердою, яка стала матір'ю його десятиох дітей.
4. Три дочки князя Ярослава стали королевами: Анна — королевою Франції, Анастасія — королевою Угорщини, і Єлизавета — спочатку була королевою Норвегії, а пізніше стала королевою Данії.
5. Навряд чи вони приїдуть до України в червні.
6. Навряд чи він скаже правду.

